

УДК 327.7

Т. Кулик

ОБ'ЄДНАНА РОЗВІДКА, СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА РЕКОГНОСЦІРОВКА ЯК ПРІОРИТЕТНА СФЕРА ТРАНСФОРМАЦІЇ НАТО

У статті досліджують сутність, розвиток та вдосконалення системи Об'єднаної розвідки, спостереження та рекогносцировки НАТО, досвід застосування та значення для майбутніх операцій та процесу прийняття рішень. Визначено поняття, зміст, основні компоненти та засоби системи Об'єднаної розвідки, спостереження та рекогносцировки НАТО. Вивчено концептуальні та доктринальні документи впровадження зобов'язань Альянсу в цій сфері. Проаналізовано безпекові умови, процес становлення на основі досвіду та передових практик, вразливості й ключові сфери системи, що об'єднує потенціал розвідки, спостереження та рекогносцировки на основі поетапного підходу.

Висвітлені аспекти процесу трактування та аналізу інформації, вимоги до фахового рівня експертів та значення кінцевого продукту для процесу прийняття рішень. Розглянуто методики відпрацювання і оцінювання технічних і операційних концепцій дієвості системи розвідки, спостереження, рекогносцировки під час проведення операцій. Зазначені можливості застосування українських інноваційних розробок, перевірених в бойових умовах, щодо ситуаційної обізнаності, а також співробітництва України з НАТО в даній сфері.

Результатом дослідження є висновки щодо розвитку та вдосконалення спроможності Об'єднаної розвідки, спостереження та рекогносцировки НАТО сприяти швидкому прийняттю рішень по декількох основних напрямках, включаючи План дій щодо готовності, зокрема посилення Передової присутності, стратегію щодо гібридної війни, загальну позицію стримування та оборони.

Ключові слова: НАТО, стримування та оборона, розвідка, спостереження, рекогносцировка, ситуаційна обізнаність, Система наземного спостереження НАТО, Система раннього повітряного попередження і управління, позиція стримування та оборони, посилена Передова присутність, процес прийняття рішень, операції та місії.

DOI 10.34079/2226-2830-2023-13-35-36-100-110

Жахлива агресія росії проти України повернула війну в Європу. Стратегічне безпекове середовище характеризується зростанням стратегічної конкуренції та протидією заснованому на правилах міжнародному порядку. НАТО знову перебуває на стратегічному етапі своєї історії й потребує визначення пріоритетів щодо подолання складності поточного середовища безпеки та підготовки організації до більш спірного та конкурентного світу. Зокрема, адаптує позицію стримування та оборони (NATO Defence and Deterrence Posture), що має важливе значення для забезпечення колективної оборони членів Альянсу й продовжує інвестувати в кризовий менеджмент та кооперативну безпеку, водночас трансформуючи ці завдання відповідно до мінливих потреб безпеки й глобально інтегрованого гібридного середовища. Крім того, НАТО акцентує значну увагу на збереженні та зміцненні своєї технологічної переваги, щоб випереджати потенційних конкурентів, а також повністю використовувати можливості, які можуть надати нові технології. У цьому контексті передові системи розвідки, спостереження та рекогносцировки стають все більш важливими для зменшення невизначеності та інформування осіб,

які приймають політичні та військові рішення – як на стратегічному рівні, так і в конкретних військових операціях.

Вторгнення росії в Україну підкреслило необхідність вдосконалення стратегічного прогнозування та важливість ситуаційної обізнаності для Альянсу, підвищення потреби мати чітке уявлення про всі події на землі, у повітрі та на морі. Дедалі більшого значення набуває спроможність розуміти, відстежувати і, зрештою, прогнозувати дії потенційних супротивників за допомогою засобів розвідки, спостереження та рекогносцировки (РСР), а також на основі комплексних домовленостей у цій сфері. Засоби є принципово важливими для прийняття вчасних і обґрунтованих політичних та військових рішень та необхідними для сумірної спроможності реагування сил найвищого рівня готовності.

Таким чином, метою дослідження є аналіз розвитку, вдосконалення та досвіду застосування системи Об'єднаної розвідки, спостереження та рекогносцировки НАТО як пріоритетної сфери трансформації Альянсу щодо вдосконалення потенціалів, а також значення для майбутніх операцій та процесу прийняття рішень.

Дослідження цієї тематики ґрунтується на вивченні й аналізі джерел, наукових та експертних оцінок. Отже, джерельна база дослідження складається з офіційних документів НАТО: декларацій і рішень, прийнятих на самітах і міністерських сесіях Північноатлантичної Ради (North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016d); 2012; 2016e; 2022c; 2023c); концепцій, угод та доктринальних документів, запроваджених Альянсом (NATO, 2016a; 2016b), матеріалів офіційних сайтів НАТО та її структур (NATO, 2022a; 2022b; 2023a; 2016c; 2020; 2023b), співробітництва з Україною в даній сфері (Weareukraine, 2022), (Кабінет Міністрів України, 2022). Тематика, що досліджується, висвітлюється в роботах фахівців та експертів, які приділяли увагу досвіду становлення та задіяння системи розвідки, спостереження та рекогносцировки в операціях під проводом НАТО (Gaub, 2012), (Haider, 2015), (Lambeth, 2001); досвіду впровадження українських інновацій (Jones, 2023), майбутнього задіяння системи на посилення передової присутності Альянсу та допомоги Україні (Brzezinski and Vershbow, 2023).

Ініціатива Об'єднаної розвідки, спостереження та рекогносцировки (Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (JISR)) була впроваджена під час саміту НАТО в Чикаго 2012 р. з метою створення механізму, який об'єднає інформацію та розвіддані, зібрані в рамках проєктів Розумної оборони НАТО (Smart Defence), а також широкого спектру національних можливостей розвідки, спостереження та рекогносцировки, в тому числі від наземних військ, морських і повітряних засобів, платформ космічного базування, сил спеціальних операцій (NATO, 2012, § 4).

Об'єднана розвідка, спостереження та рекогносцировка (ОРСР) — це набір розвідувальних та оперативних засобів для синхронізації та інтеграції планування та функціонування всіх можливостей зі збору, обробки, використання й поширення отриманої інформації для підтримки планування, підготовки та проведення всього спектру операцій від бойових до гуманітарних (NATO, 2016b, p. 1-1).

Розробка сталої системи, що об'єднає потенціал розвідки, спостереження та рекогносцировки на основі поетапного підходу розпочалась ґрунтуючись на досвіді, отриманому НАТО в операції «Об'єднані сили» (Operation Allied Force), Міжнародними силами сприяння безпеці в Афганістані (International Security Assistance Force) та операції в Лівії (Unified Protector), під час забезпечення важливими силами і засобами розвідувального та спостережного потенціалу на міжвидовому рівні.

Операція НАТО «Об'єднані сили» (1999 р.) була прикладом першого значного застосування дистанційно пілотованих літальних апаратів (remotely piloted aircraft system (RPAS)) у бойовому просторі на той час. Спроби нейтралізувати протиповітряну оборону Сербії виявились невдалими саме через відсутність засобів розвідувального та спостережного забезпечення, серби тримали більшість своїх

ракет «земля-повітря» розсіяними, їхні радары не випромінювали, що ускладнювало пошук й ураження. У той же час сербські важкі переносні ППО та зенітна артилерія змушували екіпажі авіації НАТО проводити бомбардування з висоти 15 000 футів або вище, що заважало візуальній ідентифікації цілей й успішному розрізненню військових конвоїв й цивільних біженців. Заходи маскуванню місцевості та введення в оману невеликими силами на складній гористій та лісовій місцевості створювали ускладнення щодо точного визначення місцезнаходження та націлювання (Lambeth, 2001). Отже, для швидкого виявлення та знищення цілей з мінімальними побічними збитками повітряним силам не вистачало надійних систем РСР та високоточних керованих боєприпасів (Precision Guided Munitions).

Досвід проведення операцій висвітлив недоліки можливостей НАТО у створенні й поширенні загальної картини на основі даних, зібраних за рахунок широкого кола ресурсів РСР. Зокрема, операція під проводом НАТО в Лівії не була врегульована конфлікту, яке ведеться виключно з повітря та моря, хоча офіційно НАТО діяла суворо дотримуючись резолюції РБ ООН 1973. Справжня битва велася на землі озброєними елементами Національної перехідної ради (National Transitional Council) Лівії та її великою, хоча таємною групою наземних військ з Катару – партнера НАТО за Стамбульською ініціативною співпраці. Командуванню Об'єднаних сил у Неаполі (Joint Force Command Naples), яке відповідало за операцію, потрібно було знайти креативні способи, щоб візуалізувати ситуацію на місці, отже зв'язок та дані розвідки забезпечували офіцери зв'язку Катару. Таким чином, операція виявила недоліки в структурі та оснащенні НАТО, а також в ряді інших аспектів, таких як потреба в більшій точності цілевказання й кращому обміні розвідданими (Gaub, 2012, p.1-2).

З перших днів операції в Афганістані, в результаті наявності систем РСР, здатних постійно стежити за цілями до, під час і після фази атаки, особи, що приймали рішення в Командуванні повітряним компонентом Об'єднаних сил США (Joint Force Air Component Commander (JFACC)) стали більше покладатися на підказки в реальному часі (зокрема відео) перед наказом про атаку. Об'єднаний центр повітряних операцій (The Combined Air Operations Centre (CAOC)) НАТО в Аль-Удейді (Катар) отримував відео в режимі реального часу для застосування не тільки військовими на бойовому чергуванні, але й юридичними радниками та особами, які приймали рішення. Політичний вплив на Правила ведення бойових дій (Rules of Engagement (ROE)) призвів до зміни вимог до попереднього націлювання, що сприяло виявленню критичної потреби у збільшенні можливостей РСР (Haiden, 2015, p. 6).

Результатом засвоєння уроків стала розробка військовим комітетом НАТО Концепції об'єднаної розвідки, спостереження та рекогносцировки, яка встановлює основу для об'єднання національних та ресурсів Альянсу з метою спрямування традиційно діяльності у сфері розвідки, спостереження та рекогносцировки у спільну впорядковану синхронізовану та інтегровану розвідку для проведення операцій (0582).

Механізму функціонування ОРСР включає підвищення взаємозв'язку усіх систем НАТО, вдосконалення тренування й компетентності персоналу Альянсу, запровадження процедур поводження з інформацією та обміну нею. Створено активи засобів збору інформації: країнами-членами НАТО було придбано велику кількість морських, наземних і повітряних засобів збору, використання яких стало доступним та децентралізованим (Joint, 2023).

На початку 2016 р., міністри оборони країн НАТО оголосили про початкову оперативну готовність системи Об'єднаної розвідки, спостереження та рекогносцировки (ОРСР), здатність якої зосереджена на підвищенні ситуаційної обізнаності (situation awareness) сил високої готовності НАТО за рахунок підвищення професіоналізму під час збирання, обробки та обміну розвідданими (Statement, 2016). Початковий оперативний потенціал був тільки першим етапом для

спільної ініціативи ОРСР, основним завданнями якої є підвищення ситуаційної обізнаності Сил реагування НАТО завдяки покращенню результативності збору та обміну інформацією і розвіданими, сприяння обміну доцільною розвідувальною інформацією шляхом використання платформ і мереж НАТО і оптимізації їх використання (НАТО, 2016е, § 4).

Об'єднана розвідка, спостереження й рекогносцировка забезпечує основу для всіх військових операцій. Всі країни мають свої власні джерела й методи отримання розвіданих, проте їх обмін розвіданими з союзниками ускладнений певними міркуваннями безпеки, іноді через внутрішні процедурні вимоги, іноді з технологічних обмежень. Тому, метою ОРСР НАТО є превалювання поняття «необхідний обмін» над поняттям «необхідне знання» (НАТО, 2023а). Втім, це не означає автоматичний обмін всіма даними розвідки між країнами-членами, а лише тими, що надаватимуть змогу Альянсу полегшити процедури й технології з метою сприяння обміну, одночасно забезпечуючи інформаційну гарантію (захист даних і мереж). Таким чином, союзники можуть мати цілісну картину будь-якої кризи для того, щоб відповідальні посадовці НАТО приймали добре поінформовані, своєчасні й коректні рішення.

Основні компоненти ОРСР тісно взаємопов'язані. Спостереження²¹ (Surveillance) і рекогносцировка²² (Reconnaissance) включають візуальне та електронне спостереження. Різниця між спостереженням і рекогносцировкой пов'язана з часом та специфічністю: спостереження є більш тривалою й цілеспрямованою діяльністю, в той час як місії з рекогносцировки, як правило, швидкі та спрямовані на отримання інформації, що надає відповідь на конкретне військове питання.

Основними засобами спостереження та рекогносцировки є Система наземного спостереження Альянсу (NATO's Alliance Ground Surveillance (AGS)) та Система раннього повітряного попередження і управління (Airborne Warning & Control System (AWACS)).

Система наземного спостереження НАТО складається з п'яти дистанційно пілотованих літальних апаратів NATO RQ-4D "Phoenix" і а також мобільних і пересувних наземних сегментів (Mobile General Ground Station (MGGS)) й надає всебічне уявлення про ситуаційну обізнаність на місці, завдяки найсучаснішим можливостям ведення розвідки, спостереження та рекогносцировки. Система наземного спостереження складається з повітряного, наземного та допоміжного сегментів, здійснюючи всепогодне постійне наземне та морське спостереження майже в реальному часі, надає інформацію про обстановку на театрі операції командирам розгорнутих сил, а також застосовується у ряді місій, таких як захист наземних військ і цивільного населення, прикордонний контроль і безпека на морі, боротьба з тероризмом, врегулювання кризових ситуацій і гуманітарна допомога в разі стихійних лих. Літальні апарати RQ-4D "Phoenix" розташовані на головній операційній базі у Сігонеллі, Італія. Система Протягом 2022 р. було здійснено понад 80 польотів на підтримку операцій та місій НАТО, зокрема підтримку України (НАТО, 2022а)

Система раннього повітряного попередження і управління Airborne Warning & Control System (AWACS) є одним з найбільш помітних і відчутних прикладів співпраці між країнами-членами, що забезпечує НАТО повітряне командування і управління, повітряне й морське спостереження, управління бойовим простором та зв'язок. НАТО використовує парк літаків Boeing E-3A «Sentry» (повітряна база Гейленкірхен (Німеччина)), оснащених радаром далекого радіусу дії та пасивними

²¹ Систематичне стеження за аерокосмічними, повітряними, наземними та підземними зонами, місцями, особами чи речами за допомогою візуальних, звукових, електронних, фотографічних або інших засобів (NATO Glossary of Terms, 2016, p. 132)

²² Місія з метою отримання інформації про діяльність та ресурси наявного чи потенційного ворога або дані щодо метеорологічних, гідрографічних або географічних характеристик певної території шляхом візуального спостереження або інших методів виявлення засобів (NATO Glossary of Terms, 2016, p. 115)

датчиками, здатними виявляти повітряні та наземні контакти на великих відстанях (NATO, 2022b).

З 2014 р. літаки НАТО АВАКС здійснюють польоти на підтримку заходів з гарантування безпеки, як то серія наземних, морських і повітряних операцій на території країн-членів НАТО в Центральній і Східній Європі, на території та навколо них, спрямованих на заспокоєння населення та стримування потенційної агресії, а також у спеціальних заходах гарантій щодо Туреччини. Крім того, після вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року флот зараз здійснює моніторинг повітряного простору НАТО, щоб гарантувати та захистити союзників. З січня 2023 р. також дислоковані в Бухаресті (Румунія) з метою надання підтримки посиленій присутності Альянсу в цьому регіоні задля здійснення спостереження за російською військовою діяльністю (NATO, 2022b).

Дані спостереження й рекогносцировки аналізуються фахівцями розвідки, порівнюються та об'єднуються з інформацією з інших джерел даних й таким чином отримуються дані розвідки²³, що потім використовується для інформування приймаючих рішення військових і політичних лідерів. Роль аналітиків розвідки полягає трактуванні та аналізі інформації з різних джерел, зокрема від національних військових і цивільних фахівців розвідувальних організацій стратегічного рівня, візуальних аналітиків всіх рівнів, а також експертів шифрування (NATO, 2023a). Завдяки підвищенню компетентності у здійсненні збирання, опрацювання і обміну розвідданими система РСР сприяє поліпшенню обізнаності із ситуацією у рамках діяльності Сил реагування НАТО. Особи, що приймають рішення, мають справу з кінцевим продуктом процесу, в якості інформаційної підтримки точності й вірності їх висновків для уникнення помилкових рішень. Для досягнення цієї мети потрібні не тільки кваліфіковані експерти в рамках НАТО, які в повній мірі усвідомлюють яким чином використовувати РСР для підтримки осіб, що приймають рішення в НАТО. але й спеціальні процедури для забезпечення гарантування конфіденційності інформації (захист даних і мереж), що вимагає часу і ресурсів заради отримання дійсно ефективної, безпечної, цілісної і відповідної ОРСР.

Подальша робота триває, щоб зберегти досягнення й розширити сферу застосування. Стійкий потенціал ОРСР постійно вдосконалюється з метою підвищення ситуаційної обізнаності Альянсу на 360 градусів (360-degree approach). НАТО прагне надати членам Альянсу механізм, який об'єднує дані та інформацію, зібрану за допомогою Системи наземного спостереження, літаків AWACS, а також широкого спектру національних можливостей РСР, включаючи наземні сили, морські та повітряні засоби, платформи космічного базування, супутники, а також Сили спеціальних операцій. На подальший розвиток та вдосконалення можливостей ОРСР НАТО спрямовані наступні сфери:

1) навчання та освіта: для отримання персоналом, що залучений до створення потенціалу РСР високого рівня підготовки та досвіду;

2) доктрини та процедури: для поліпшення сумісності, узгодженості та ефективності, об'єднана доктрина і процедури РСР постійно вдосконалюються та переглядаються в широкому діапазоні - від стратегічного мислення до тактичних процедур;

3) мережеве оточення: інформаційні та комунікаційні системи НАТО (CIS) гарантуватимуть ефективну співпрацю й спільне використання РСР даних, продуктів та програм між країнами-членами (NATO, 2023a).

Об'єднана система розвідки, спостереження та рекогносцировки продовжує адаптуватися, щоб забезпечити наявність у Альянсу інформації та розвідувальних даних, необхідних для прийняття правильних рішень у потрібний час. У жовтні 2020 р. була схвалена нова стратегія, елементи реалізації якої спрямовують розвиток і впровадження оперативно сумісних можливостей розвідки більш гнучким способом,

---

²³ Розвідка - продукт, отриманий шляхом збирання та обробки інформації щодо середовища, можливостей та намірів акторів, з метою виявлення загроз та надання можливості використання відповідальними особами (NATO Glossary of Terms, 2016, p. 73)

використовуючи потужність передових технологій, таких як обробка та аналіз великих масивів даних, штучний інтелект і автономні системи (NATO, 2020, р. 60).

Під час саміту НАТО у Вільнюсі в червні 2023 р. було зроблено наголос на важливості розвитку можливостей ОРСР для прийняття рішень і стратегічного планування в Альянсі, оскільки війна в Європі докорінно змінила природу євроатлантичного середовища безпеки. В Комюніке саміту підкреслюється цінність обміну розвідувальними даними; необхідність забезпечення повного розуміння Альянсом глобальної стратегічної картини; покращення розуміння загроз, ризиків і викликів, а також оптимізації значних і різноманітних аналітичних можливостей. Приділена увага посиленню співпраці з розвитку можливостей РСР в рамках Альянсу та з партнерами (NATO, 2023с, § 60). Окреме місце приділено космосу як операційній сфері й забезпеченню безпечного використання та безперешкодного доступу до космосу, що є ключовим фактором ефективного стримування та оборони, зокрема багатонаціональної програми Альянсу постійного спостереження з космосу (Alliance Persistent Surveillance from Space), яка покращить потенціал НАТО у сфері розвідки, спостереження та рекогносцировки (NATO, 2023с, § 67).

Випробування потенціалу ОРСР постійно відбувається під час навчань НАТО «Unified Vision» з відпрацювання і оцінювання технічних і операційних концепцій задля здійснення ОРСР під час проведення операцій. Результати оперативної оцінки навчань з використання мереж, які члени Альянсу застосовують для поєднання колективних і національних сил і засобів ОРСР, допомагають розвивати сили і засоби НАТО в цій галузі.

Чергові навчання «UV23» відбулись в червні 2023 р. під час якого 18 країн-членів НАТО, Швеція, численні установи НАТО і експерти в цій сфері з усього Альянсу перевіряли і вдосконалювали свою здатність збирати, обробляти, використовувати і обмінюватись розвідданими від морського дна до космосу. Двадцять п'ять морських, наземних, повітряних і космічних засобів використовувалися для збору, обробки, аналізу та розповсюдження даних, як то: комерційні супутники, Система наземного спостереження НАТО, літаки F-16, «Tornado», безпілотні літальні апарати «Raven», «Puma», «Integrator», а також фрегати. Завдяки інтегрованому підходу навчання UV 23 надає членам Альянсу можливість поєднувати різні типи розвідувальних даних і ресурсів під егідою НАТО, щоб створювати розвідувальний продукт і оптимізувати використання ресурсів і навчання персоналу, а також сприяють зусиллям НАТО щодо інтеграції в процес розвідки нових технологій, таких як штучний інтелект та інструменти автоматизації. Цьогорічні випробування відображають еволюцію та збільшення ОРСР простору з моменту заснування ініціативи шляхом використання комерційних супутникових зображень та мережі Інтернет для командування та управління, а також тактичних БПЛА для планування розвідувальних операцій (NATO, 2023b).

Українська нескорена й неймовірна відсіч переконали міжнародну спільноту, що Україна буде стояти до перемоги й цей досвід є найціннішим, який необхідно вивчати й впроваджувати. За оцінками політичних та військових експертів НАТО, однією з найцікавіших загадок є те, як «Україна надзвичайно добре виступила проти супротивника, який мав значну перевагу в матеріальних ресурсах. Одним із факторів, який вплинув на ефективність України, є військові інновації» (NATO, 2023a), прикладом яких є не тільки використання Україною безпілотних літальних систем (БПЛА) у загальновійськових операціях, але й невпинні інноваційні наукові розробки в сфері високих технологій та, що надзвичайно цінне, їх апробація в бойових умовах.

Під час TIDE Sprint (Think-Tank for Information Decision and Execution Superiority (TIDE) 24-28 жовтня 2022 р., однієї з ключових подій НАТО, де експерти, науковці та розробники з понад 30 країн обмінюються досвідом та можливостями адаптації Альянсу до технологічних змін, офіцери Центру інновацій та розвитку оборонних технологій Міністерства оборони України разом із Віце-

прем'єр-міністром – Міністром цифрової трансформації України М. Федоровим презентували українську систему ситуаційної обізнаності Delta (Weareukraine, 2022).

Українські учасники поділились своїм досвідом використання цифрових рішень, дронів і абсолютно нового програмного забезпечення С4І, які дають нам перевагу на полі бою під час війни. Зокрема, було представлено оновлену версію системи ситуаційної обізнаності Delta. Небагато країн-учасниць Альянсу мають власні продукти такої якості, й вони тільки створюють свої аналоги програми. За словами розробників, Delta забезпечує комплексне розуміння бойового простору в режимі реального часу, інтегрує інформацію про супротивника з різних датчиків і джерел, включаючи розвідувальні дані, на цифрову карту. Delta не потребує додаткових налаштувань і може працювати на будь-якому пристрої – на ноутбучі, планшеті чи мобільному телефоні. Інструмент і сервіси Delta створені за стандартами НАТО, тому система сумісна з аналогічними рішеннями, які використовуються в арміях країн-членів Альянсу (Weareukraine, 2022).

У листопаді 2022 р. Верховна рада України ратифікувала «Меморандум про домовленість між урядом України та НАТО стосовно співробітництва з питань консультацій, управління, зв'язку, розвідки, спостереження та рекогносцировки в рамках програми НАТО «Партнерство заради миру» (Кабінет Міністрів України, 2022).

Меморандумом визначаються напрями співробітництва між Україною та НАТО у короткостроковій перспективі, як то: підтримка впровадження сучасних інформаційних технологій, комунікаційних сервісів, а також протоколів та обробки даних у системі управління військами Збройних Сил України; підтримка в оцінці та запровадженні базових і функціональних служб, а також інформаційних технологій для обробки даних та їх відображення в системі управління військами ЗСУ; підтримка у придбанні комунікаційних сервісів згідно з напрямками співробітництва для ЗСУ, у середньостроковій перспективі: допомога у визначенні потреб України для покращення її спроможностей в оборонному, оперативному та логістичному плануванні: визначення і підтримка потреб України щодо підготовки, особливо в аспекті комплексних завдань модернізації та досягнення взаємосумісності систем зв'язку та інформації. Для реалізації зазначеного передбачаються «імунітети та привілеї Агенції НАТО, фінансові та договірні положення, забезпечення безпеки інформації, документів або матеріалів, що використовуються, особливості оподаткування та здійснення митних стягнень щодо Агенції НАТО (Кабінет Міністрів України, 2022, ст.3).

Співробітництво з Україною в сфері розвідки, спостереження та рекогносцировки має сприяти повноцінному захисту території та населення країн-членів НАТО. За оцінками експертів, «стримування російської агресії вимагає більш рішучого виконання зобов'язання Альянсу, взятого на Мадридському саміті 2022 р.» (Brzezinski and Vershbow, 2023). На їх думку, посилення передової присутності з батальйонного до бригадного рівня (а фактично наявність тільки штабів) замало для забезпечення стримування. До кінця 2023 р. мають бути розгорнуті повноцінні бригадні підрозділи разом із засобами розвідки, спостереження і рекогносцировки, протиповітряної і протиракетної оборони, вогневими засобами дальнього радіусу дії та іншими необхідними допоміжними засобами, аби мати достатньо сил для реагування на будь-яку форму російської агресії чи захоплення територій (Brzezinski and Vershbow, 2023).

Таким чином, ОРСР має максимально використовувати наявні ресурси як НАТО, окремих союзників, так і партнерів, як то: покращити взаємозв'язок між системами, підготовку кадрів та досвід персоналу, забезпечити кращі процедури обробки інформації та обміну даними. Вдосконалення в кінцевому підсумку сприятимуть трансформації на більш поінформований та пильний Альянс. Важливим набуттям стане спроможність ОРСР допомагати швидкому прийняттю рішень по декількох основних напрямках, включаючи План дій щодо готовності, зокрема посилення Передової присутності, стратегію щодо гібридної війни,

загальну позицію стримування та оборони. Досягнення стало можливим завдяки колективній спроможності Альянсу об'єднати спільні цілі й продемонструвати цінність багатонаціональної співпраці, особливо в галузі досліджень та розробок, щодо зміцнення НАТО в цілому.

Бібліографічний список

- Кабінет Міністрів України, 2022. Меморандум про домовленість між Урядом України та Організацією НАТО із зв'язку та інформації стосовно співробітництва з питань консультацій, управління, зв'язку, розвідки, спостереження та рекогносцировки в рамках програми НАТО "Партнерство заради миру". *Верховна Рада України* [online]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001-22#Text> [Accessed 16 November 2022].
- Brzezinski, I. and Vershbow, A., 2023. *Decisive action needed at NATO's Vilnius summit on Ukraine and the completion of Europe*. Available at: <<https://www.atlanticcouncil.org/commentary/strategy-memo/memo-to-nato-leaders/>>
- Gaub, F., 2012. Six Strategic Lessons learned from Libya: NATO's Operation Unified Protector. *NDC Research Report* [online], March. Available at: <<https://www.ndc.nato.int/download/downloads.php?icode=327>> [Accessed 31 May 2023].
- Haider, A., 2015. NATO/Multinational Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Available at: <<https://www.japcc.org/white-papers/nato-multinational-joint-intelligence-surveillance-and-reconnaissance-unit/>>
- Jones, S. G. et al, 2023. Ukrainian Innovation in a War of Attrition. *Center for Strategic and International Studies*. [online]. Available at: <<https://www.csis.org/analysis/ukrainian-innovation-war-attrition>> [Accessed 23 February 2023].
- Lambeth, B.S., 2001. Operation Allied Force Lessons for the Future. *RAND Corporation*. [online]. Research Brief RB-75-AF. Available at: <https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB75.html> [Accessed 05 May 2023].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2012. *Summit Declaration on Defence Capabilities: Toward NATO Forces 2020*. [online] Available at: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_87594.htm?selectedLocale=en> [Accessed 21 May 2012].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016a. *Allied Joint Doctrine for Intelligence Procedure Allied Joint Publication. AJP-2.1*. Available at: <https://jadr.act.nato.int/ILIAS/data/testclient/lm_data/lm_152845/Linear/JISR04222102/sharedFiles/AJP21.pdf>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016b. *Allied Joint Doctrine for Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance. Allied Joint Publication. AJP-2.7*. Available at: <https://jadr.act.nato.int/ILIAS/data/testclient/lm_data/lm_152845/Linear/JISR04222102/sharedFiles/AJP27.pdf>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016c. NATO Glossary of Terms and Definitions. Allied Joint Publication. Edition AAP-6 Edition. Available at: <<http://nso.nato.int/nso/zPublic/ap/PROM/AAP-06%202016.pdf>>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016d. *Statement by Defence Ministers on the declaration of the initial operational capability for Joint Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance*. [online] Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_127831.htm?selectedLocale=en> [Accessed 10 February 2016].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016e. *Warsaw Summit Communiqué Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council*. [online]. Available at:

- <http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm?selectedLocale=en> [Accessed 01 July 2022].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2020. Secretary General's Annual Report 2020. Available at: <https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2021/3/pdf/sgar20-en.pdf>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2022a. *Alliance Ground Surveillance*. [online] Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48892.htm?selectedLocale=en> [Accessed 20 July 2022].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2022b. *AWACS: NATO's 'eyes in the sky'*. [online]. Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48904.htm> [Accessed 03 March 2022].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2022c. Madrid Summit Declaration Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Madrid. Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2023a. *Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance*. [online]. Available at: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_111830.htm> [Accessed 23 May 2023].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2023b. NATO Allies and Sweden strengthen intelligence cooperation during Unified Vision 2023 [online]. Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_216223.htm> [Accessed 22 June 2023].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2023c. *Vilnius Summit Communiqué Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council*. [online]. Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm> [Accessed 11 July 2023].
- Weareukraine, 2022. *Ukraine presented its situational awareness system at the NATO Tide Sprint event*. [online]. Available at: <<https://www.weareukraine.info/ukraine-presented-its-situational-awareness-system-at-the-nato-tide-sprint-event/>> [Accessed 05 June 2023].

References

- Brzezinski, I. and Vershbow, A., 2023. *Decisive action needed at NATO's Vilnius summit on Ukraine and the completion of Europe*. Available at: <<https://www.atlanticcouncil.org/commentary/strategy-memo/memo-to-nato-leaders/>>
- Gaub, F., 2012. Six Strategic Lessons learned from Libya: NATO's Operation Unified Protector. *NDC Research Report* [online], March. Available at: <<https://www.ndc.nato.int/download/downloads.php?icode=327>> [Accessed 31 May 2023].
- Haider, A., 2015. NATO/Multinational Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Available at: <<https://www.japcc.org/white-papers/nato-multinational-joint-intelligence-surveillance-and-reconnaissance-unit/>>
- Jones, S. G. et al, 2023. Ukrainian Innovation in a War of Attrition. *Center for Strategic and International Studies*. [online]. Available at: <<https://www.csis.org/analysis/ukrainian-innovation-war-attrition>> [Accessed 23 February 2023].
- Kabinet Ministriv Ukrainy, 2022. Memorandum pro domovlenist mizh Uriadom Ukrainy ta Orhanizatsiieiu NATO iz zviazku ta informatsii stosovno spivrobotnytstva z pytan konsultatsii, upravlinnia, zviazku, rozvidky, sposterezhennia ta rekhnostsyrovky v ramkakh prohramy NATO "Partnerstvo zarady myru" [Memorandum of Understanding between the Government of Ukraine and the NATO Communications and Information (NCI) Agency on the issues of consultations, management, communications, intelligence, surveillance, and reconnaissance within the framework of the NATO Partnership for Peace program]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001-22#Text> [Accessed 16 November 2022]. (in Ukrainian).

- Lambeth, B.S., 2001. Operation Allied Force Lessons for the Future. *RAND Corporation*. [online]. Research Brief RB-75-AF. Available at: <https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB75.html> [Accessed 05 May 2023].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2012. *Summit Declaration on Defence Capabilities: Toward NATO Forces 2020*. [online] Available at: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_87594.htm?selectedLocale=en> [Accessed 21 May 2012].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016a. *Allied Joint Doctrine for Intelligence Procedure Allied Joint Publication. AJP-2.1*. Available at: <https://jadr.act.nato.int/ILIAS/data/testclient/lm_data/lm_152845/Linear/JISR04222102/sharedFiles/AJP21.pdf>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016b. *Allied Joint Doctrine for Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance. Allied Joint Publication. AJP-2.7*. Available at: <https://jadr.act.nato.int/ILIAS/data/testclient/lm_data/lm_152845/Linear/JISR04222102/sharedFiles/AJP27.pdf>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016c. NATO Glossary of Terms and Definitions. Allied Joint Publication. Edition AAP-6 Edition. Available at: <<http://nso.nato.int/nso/zPublic/ap/PROM/AAP-06%202016.pdf>>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016d. *Statement by Defence Ministers on the declaration of the initial operational capability for Joint Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance*. [online] Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_127831.htm?selectedLocale=en> [Accessed 10 February 2016].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2016e. *Warsaw Summit Communiqué Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council*. [online]. Available at: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm?selectedLocale=en> [Accessed 01 July 2022].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2020. Secretary General's Annual Report 2020. Available at: <https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2021/3/pdf/sgar20-en.pdf>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2022a. *Alliance Ground Surveillance*. [online] Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48892.htm?selectedLocale=en> [Accessed 20 July 2022].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2022b. *AWACS: NATO's 'eyes in the sky'*. [online]. Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48904.htm> [Accessed 03 March 2022].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2022c. Madrid Summit Declaration Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Madrid. Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2023a. *Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance*. [online]. Available at: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_111830.htm> [Accessed 23 May 2023].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2023b. NATO Allies and Sweden strengthen intelligence cooperation during Unified Vision 2023 [online]. Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_216223.htm> [Accessed 22 June 2023].
- North Atlantic Treaty Organization (NATO), 2023c. *Vilnius Summit Communiqué Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council*. [online]. Available at: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm> [Accessed 11 July 2023].

Weareukraine, 2022. *Ukraine presented its situational awareness system at the NATO Tide Sprint event*. [online]. Available at: <<https://www.weareukraine.info/ukraine-presented-its-situational-awareness-system-at-the-nato-tide-sprint-event/>> [Accessed 05 June 2023].

Стаття надійшла до редакції 07.06.2023 р.

T. Kulyk

JOINT INTELLIGENCE, SURVEILLANCE AND RECONNAISSANCE AS A PRIORITY AREA OF NATO TRANSFORMATION

Russia's horrific war against Ukraine has radically changed international security. NATO will need to continue bolstering its Deterrence and Defence Posture, which is essential to ensuring the collective defense of Allies and to continue investing in crisis management and cooperative security while adapting these tasks to meet its changing security needs and globally integrated hybrid environment. The Alliance should pay a strong emphasis on retaining and strengthening technological edge, in particular, improving strategic forecasting and situational awareness, the ability to understand, monitor and predict the actions of potential adversaries using means of intelligence, surveillance and reconnaissance based on comprehensive agreements in this sphere.

The purpose of the study is to analyze the development, improvement and application experience of NATO's Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (JISR) as a priority area of the Alliance's transformation in terms of improving capabilities, as well as the significance for future operations and the decision-making process

There were determined definitions, content, main components and means of the system of NATO's Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance. Conceptual and doctrinal documents for the implementation of NATO's obligations in this area have been studied. The security conditions, the process of formation based on experience and best practices, vulnerabilities and key areas of the system, which combines the potential of intelligence, surveillance and reconnaissance based on phased approach were analysed.

There were considered the projects that provide gather of data and information, which JISR brings together, such as NATO's Alliance Ground Surveillance (AGS) system, NATO Airborne Warning & Control System (AWACS) surveillance aircraft and national JISR assets from the space, air, land and maritime domains/ Highlighted are the key aspects of the process of interpretation and analysis of information, requirements for the professional level of experts and the importance of the final product for the decision-making process. There were indicated further development and improvement of JISR capabilities in training and education, doctrine and procedures and networking environment spheres. Considered are methods to practice and evaluate technical and operational concepts for conducting NATO's Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance. An overview of the possibilities of applying Ukrainian innovative developments tested in combat conditions in terms of situational awareness as well as Ukraine's cooperation with NATO in this field was made.

The result of the research is conclusions on the development and improvement of JISR capability to facilitate rapid decision-making in several main areas, including the Readiness Action Plan, enhanced Forward Presence, the hybrid warfare strategy, and the overall Deterrence and Defence Posture.

Keywords: *NATO, intelligence, surveillance, reconnaissance, situational awareness, NATO Ground Surveillance System, Airborne Early Warning and Control System, Deterrence and Defence Posture, enhanced Forward Presence, decision-making process, operation and mission.*